

10
1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.
9
10
11

10

L.

34

1675/15

619

Q. D. B. V.
QVÆSTIONES JURIS
MISCELLANÆAE,
QVÆS
ADSPIRANTE NUMINE
SUB PRÆSIDIO
VIRI

NOBILISSIMI, AMPLISSIMI,
CONSULTISSIMI ET EXCELLENTISSIMI

DNI. GERARDI von Stöffen/
 Jcti Celeberrimi, Pandectarum in Illustri Ar-
 gentoratenſium Univerſitate Prof. Publ.

Facult. Jur. p. t. DECANI Spectab. DNI. Patroni
 & Præceptoris ſui ſummo observa-
 tiæ & obſequii cultu æviternum
 proſequendi,

SOLENNI

Eruditorum Examine
ſubmittit

JEREMIAS Tromer/ Argentorat.

Auth. & Reſp.

Ad diem 30. Menſ. April.
 horis locoq; conſuetis.

ARGENTORATI,

Literis **JOH. FRIDERICI SPOOR.**

Anno M DC LXXV.

ILLUSTRIS STIPENDII
SCHENCKBECHERIANI
MUNIFICENTISSIMI
CURATORES,
VIRI
GENERE, DIGNITATE, MUNERE
ATQUE MERITIS IN PATRIAM
MAGNIFICI, NOBILISSIMI,
AMPLISSIMI, EXCELLENTISSIMI,
PRUDENTISSIMI, GRA-
VISSIMI,
PATRONI MAGNI.

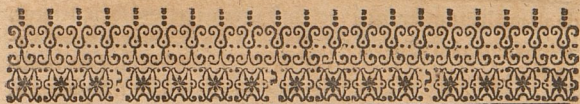
V*ix ha pagella VOS intueri, nedum Ve-
strorum Nominum splendorem verecundâ in
fronte praeferre sustinent; sed alium ingenij qualiscunq;
partum in vestrum conspectum atq; patrocinium prodire
solicitant & urgent, quem vel idèo tutiore ausu illuc deducere pos-
sim, quod promissi de illo sistendo à Vobis clementer & benevolè ac-
ceptatè*

ceptati me reum teneatis. Illum igitur dum ita poscor, & sub gravi
morarum molestia detentum adhuc conspicio, non ea mihi superest a-
nimi fortitudo, quin dolore istud indignante ingemiscam, tanti esse
Tantos Viros obsequio revereri, ipsisq; promptitudine saltem humi-
li placere velle, ut prius spem, vota & conatus multiplici factorum
turbâ ac Syrtium remorantium fastidiis ludi trahiq; oporteat, quam
vela ad indefecti obsequij felices terminos, etiamsi contingere summâ
ope nitantur, pervenire queant. Causatur verò istius cessationem
præcipue copia materia passim dispersa, ejusq; colligendæ protixa
difficultas, cuius rei in fidem tum æquissimi Vestri judicij nutum, si
permittitis, reverenter suspicio, tum Ipsum Excellentissimum
Dn. Præsidem non renuentem, imò, quod singulari Ejus in me be-
nevolentia tribuo, jubentem gratâ veneratione nomino. Sub hosce
itaque portus receptâ sollicitudine, rogo submissâ, Vos, PATRONI
GRATIOSI, devotione, estî cunctationi hac de causâ ferè inson-
ti, nec non, qui nuperrimo consilio susceptus tadia istius, incitantibus
obsequij stimulus, interim anticipare properat, ausui presentis
facilem veniam pronunq; favorem indulgere ne gravemini. Sal-
tem, inquam, obsequij parati testimonium simul & obsidem, animiq;
ob eximia beneficia devoti pignus hoc in chartaceo feru agnoscite
& estimate: Id si Benigno reflexu annuitis, nil superest, quam ut
sub lætis illius auspiciis me recipiens arduis Munerum Vestrorum curis
tenui alloquio interstrepere desinam, post pia tamen voti suspiria,
que identidem manibus ad cælum erectis nuncupo, ut Numen Vos
servet in sera tempora felicissimos Ecclesia & Reipublica Antistites,
mihique Patronos Benignissimos.

VV. MM. NN. AA.
& EE.

Submississimus obsequii
devotus cultor

Jeremias Tromer /
Arg. LL. Studios.

QVAESTIO I.

An, quando, & quodnam praesidium inde-
mnitatis mandatario, qui excessit man-
dati limites, ratione excessus
competat?

DRO Regulâ exprimitur: *Eum, qui Regula.*
exequitur mandatum, non debere excedere
 fines mandati in §. is qui. 6. l. mand. l. in re.
21. C. eod. cap. cum dilecta. 22. in fin. X. de
rescript. cap. cui. 27. de preb. in 6. cui con-
sonat additâ ratione l. diligenter. §. pr. ff. eod.
Diligenter fines mandati custodiendos ef-
se, nam qui excessit, aliud quid facere vi-
deri. d. l. §. pr. unde sequitur, mandantem quoad excessum non
obligari, neque tertio l. cum mandati. 12. C. eod. neque ipsi man-
datario. arg. l. rogatus. 33. l. potest. 41. D. eod. quia prohibitio ipsi-
us ex nullâ parte damnum afferre potest, arg. l. si autem. 8. §. ult.
in fin. ff. de negot. gest. & iniquum esset, ad libitum mandatarii
mandantem esse obligatum. l. praterea. 3. in fin. ibi §. Gl. ff. mand.
ejusque factum huic nocere, contra l. item pupillo. 5. §. si plurimum.
§. ff. de N. O. N. l. non debet. 74. ff. de R. §. ibique Gothofr.

II. Verum, an hæc ita simpliciter procedant, & manda-
 tario excedenti spem omnem recipiendi, quod ipsi abest, adi-
 mant, videamus. Quid enim, si excessus ille felicem fortitus sit
 eventum, & mandanti utiliter cesserit; num hicce commodo
 poterit optato, quod mandatarii gementis redemisse pensis
 & damno jactet? Sic opinatur *Paul. Castr.* in l. 1. C. mand. n. 2.
 Id verò nec bona fides, nec ulla æquitas patitur, ut mandans se.

*Tempe-
ramenti
in excessu
suo felici.*

A de

de alieno lucrum sentiat; vel cum alterius iacturâ locupletetur, *l. idemq.* 10. §. 3. ff. *mand.* l. 2. *l. si pupilli* 6. §. 3. ff. *de negot. gest.* l. *placuit* 38. ff. *de H. P.* l. *si me* 32. ff. *de R. C.* l. *nam hoc* 14. l. *hac conditio* 66. ff. *de condit. indeb.* l. *eatenus* 10. §. *ibi Goth.* l. *si quis* 17. §. *Proculus* 4. *in fin.* ff. *de inst. act.* l. 1. §. *si cum* 4. ff. *de pecul.* l. *si res* 5. §. 3. §. *ibi Goth.* ff. *de in rem vers.* l. *cum ancilla* 11. C. *quod cum eos qui in al. pot.* l. 1. §. *an in pupillum* 15. ff. *depos.* l. *iure* 206. ff. *de R. J.* c. *locupletari* 48. *de R. J.* in 6. v. *Fab. in §. is qui* 6. l. *mand.*

III. Ergò æquitas hoc in casu mandatario ad recipiendas impensas patrocinatur; siue ex causis prægnantibus, siue auctulâ temeritate in utilitatem domini intentâ fines mandati egressus fuerit, *arg. d.* §. 6. *in fin.* l. *de mand. l. rogatus* 33. l. *si quis* 46. ff. *eod.* imò etiam si magis suo lucro quàm domini rebus promovendis studuerit, *arg. d.* l. 6. §. 3. ff. *de N. G. l. creditor* 60. §. 1. ff. *mand.* Nec temeritati isti hæcenus indemni multum obstat, §. *ex diverso* 30. l. *de R. D.* desumptus ex l. *adco.* 7. §. *pen.* ff. *de A. R. D.* (ut eadem verba & legis inscriptio, *junct.* §. *quas ex 6. J. procm.* demonstrant) cuius decisionem videntur se qui Imp. in l. *si is* 5. C. *de ad. priv.* Namque istæ ll. tum ex naturâ facti simpliciter & strictè per se considerati, tum in pœnam temeritatis præcisè, ut videtur, m. f. ædificanti in solum alienum denegantes receptionem impensarum, mutantur interpretationem æquitatis aliunde, sc. ex l. 2. l. *domum* 5. C. *junct.* l. *in fundo* 38. ff. *de R. V.* v. *Gorb. in d. l. 5. C. de ad. priv.* adde eund. in *Const. Tanta*, §. *contrarium* 15. *de conf. Dig.* l. 1. C. *de LL.* l. *placuit* 8. C. *de judic.* ac ita mitigatæ proximè collimant ad id, quod dicimus. Interea dolum, si quis intermixtus est, pœnæ pro arbitrio iudicis sustinentur non eximimus per l. *procurator* 11. §. 1. ff. *de dol. mal.* §. *mer. except.*

Object.

Resp.

Lim. 1.

IV. Sed istam temeritatis felicis indemnitate non audemus in mandato publico tueri; licet Legatus omnem intentionem in isto excessu in bonum publicum direxerit, *arg. cap. cum dilecta* 22. *in fin.* X. *de rescript.* cap. *cui de* 27. *de prabend.* in 6. cap. *ex parte* 13. cap. *venerabilis* 37. X. *de off. deleg.* cap. *cum in illis* 16. *vers.* 2. *de prabend.* in 6. cap. *susceptum* 6. *de rescript.* in 6. Nam publicè interesse putamus, ne temeritas ista impunè transeat; utpote

utpote quæ videtur & ausu in majestatem & autoritatem Superioris ferè contumaci, *arg. l. 1. §. 3. in fin. ff. de postul. atque protervo, arg. d. l. 1. §. secundo. s. fac. l. si Prætor. 75. ff. de judic. l. fin. Ne quid in loc. publ. & exemplo in publicam disciplinam injurio plus peccasse, quàm Reip. eventu prospero profuisse, arg. l. si absenti. 11. §. 1. l. eundem. 16. in fin. ff. de Legat. l. postliminiò. 19. §. filius. 7. ff. de captiv. & postlim. Quare non tantum ob contumaciam & proterviam pœnâ arbitrariâ affligetur. *arg. l. Divus Hadrianus. 6. in fin. ff. de custod. reor. ibiq. Gothofr. l. 1. C. ad L. Jul. repetund. sed & expensarum in istâ transgressione erogatarum recuperatione desperatâ eatenus pecuniâ propriâ egebit, quatenus eam in negotio publicè scandaloso temerè profudit. arg. l. bona fides. 31. in fin. pr. ff. de pos. ne ullum temeritatis suæ fructum se consecutum temerarius iste gloriari possit. arg. l. ex damni. 40. in fin. pr. ff. de damn. infect. l. si servus. 25. in fin. ff. de pign. act. l. pen. C. de Legat.**

V. Hæc severitas adhuc severior est in disciplina militari præcipuè tempore belli, Nam qui rem à duce prohibitam fecit, aut mandata non servavit, capite punitur; etiamsi res bene cesserit, *l. 3. §. in bello. 15. ff. de re milit. Unde Manlius Torquatus ferè magis severus dux belli, quàm æquus, (Fac. 1. Sam. XIV, 45.) & pius pater filium licet fortissimè & ad victoriam usque adversus imperium ejus præliatum securi percussit. Val. Max. 11, 7. in Roman. 6. IX, 3. in Roman. 4. satiùs esse judicans patrem forti filio, quàm patriam disciplinâ militari carere. Liv. lib. 4. Gail. lib. 1. de pace publ. c. 4. n. 26. & seq. Disciplina enim castrorum antiquior fuit parentibus Romanis, quàm charitas liberorum. d. l. 19. §. 7. in fin. ff. de capt. simillimum exemplum rigidi patris sc. Postumii Tuberti. v. ap. Val. Max. d. l. 11, 7. in Roman. 6. Diodor. Sicul. lib. 12. A. G. XVII. N. A. cap. ult. Liv. d. lib. 4. unde à tetricæ severitatis exemplis insignibus imperiosus Manlius, imperia Postumiana & Manliana in proverbii dictèrium videntur emanasse. A. G. lib. 1. N. A. c. 13. Liv. d. l. 4. Add. Sim. Starovolscius lib. instit. rei milit. cap. 24. & 30.*

VI. Istam tamen temeritatis notam & multam effugi- à Lim. 1.
unt Commissarii publici & Officiales, quin imò & belli duces. Exceptio.

Gail. d.l. n. 29. si nova causa inciderit, quæ committentem latebat tempore commissionis probabili conjecturâ, tunc enim quasi in arenâ consilium capere, & limites mandati pro utilitate & in rem domini excedere possunt. *arg. cap. statumimus. 13. de offic. deleg. in 6. cap. si super. 9. eod. d. c. 29. de prebend. in 6. c. quomvis. 4. cap. si pauper. 30. eod.* Nam & in mandatis quoque obtinet clausula illa, quæ in promissionibus: *rebus sic stantibus. arg. l. verum. 63. §. fin. vers. Res verò. ff. pro soc. l. si conveniret. 14. ibiq. Gothofr. eod. Gail. lib. 2. obs. 24. in fin.*

aut anno- VII. Maximè autem limitatio nostra procedit, si manda-
xâ claus- to generalis illa clausula inserta sit: *Reliqua tua prudentia & dis-*
generali. *cretioni committimus.* &c. uti tradit & quandoque in gravissimis
causis legatos Principum fecisse testatur *Gail. d.l. n. 30.* Clausu-
læ istius & similibus interpretationem, vim & efficaciam exhibet
prolixè *Felinus in cap. 1. de Constit. n. 51. & cap. ne innitarius. §. eod. n. 2.* istamque non tantùm ad ea, quæ nec generaliter nec specialiter sunt expressa, ac ideò sponte suâ sub istâ contineantur; sed etiam ad illa, quæ jam vel generaliter vel specialiter mandato sunt comprehensa & disposita, pertinere existimamus, id enim concessa libera facultas & electa commissarii prudentia & industria meritò suadent, *arg. l. si hominem. 30. ff. mand. Gl. in can. 2. caus. 26. quæst. 7.*

Exceptio- VIII. Si tamen post clausulam illam annexam mutatio in
nis subli- uno aut altero mandati membro expressè & seriò prohibeatur;
mitatio. tum, quæcunque licet vel maximi momenti causa mutationis appareat; obsequio in istis astrictissimo parendum censemus, *arg. l. si quis. 46. l. si mandatu. 59. §. fin. ff. mand. l. si creditor. 7. c. de fideiussor. c. 3. & seq. de procurat. in 6. ibiq. CC. Clem. 2. eod. cap. 2. vers. unde si. X. de translac. Episcop. cap. nuper. 29. vers. quia tamen. X. de sentent. excommun. l. maritus. 21. in fin. ibiq. Gl. & Gothofr. c. de procurat. l. nec non. 28. §. 2. ex quib. caus. major. l. liberto. 31. §. libertos. 4. ff. de negot. gest. quòd committens tùm videatur diligentissimâ providentiâ & sagaci industriâ circumspexisse, & omnes causarum casuumque cardines & vim perpendisse, atque consilio maximâ cum sollicitudine secundum istorum aspectus & influentias disposito id, quòd mandavit modo prædicto, optimû & op-*

Ratio 1.

& opportunissimum maturatâ prudentiâ judicâsse & statuisse : unde in istam adeò providè & sollicitè præmunitam prudentiam non prudenter affurget arbitra Commissarii prudentia, *Fac. cap. ne inmiraris, s. de Consist.*

IX. Accedit, quòd committens eo casu sæpè aliud sub præcordiis intendat, quam Commissarius rei ignarus per commissam causam peragi putet. *Fac. cap. cui. 27. de præbend. in 6.* Unde, si alio fine mandatum istud vel minimâ parte commutaverit; jam series consilii, quam Superior secum ordine construxerat, interrupta non modicam rebus turbam & jacturam exci-
tabit. Licet igitur ita prohibito specialiter Commissario alia videatur via, favente etiam rerum occasione, affulgere commodior, quàm ipsi præfinita est, attamen prudentiæ suæ importunæ consilium sequi vereatur, intraquæ limites positos se contineat modestè memor ejus quod dicitur in *l. non omnium. 20. ff. de L. L. l. prospexit. 12. §. 1. ff. qui & à quib. man.*

X. Quòd si verò clausula ista non sit adjecta mandato publico, dispiciendos esse gradus auctoritatis, quibus inter se Commissarii multiplici effectu apparent distincti, existimamus. Istorum verò præcipuè tres refert *Otto Meland. in Joco-ser. tom. 1. c. 187. p. m. 147.* scilicet. Consiliariorum alios esse in primo gradu & summos præcipuâ & excellenti sapientiâ & auctoritate habitos; hosque posse pro re natâ licitè aliquid in mandato immutare, nec idè gratiâ Principis excidere. Alios post hos consistere in gradu secundo, qui equidem sapientiæ notâ & existimatione sint insignes, auctoritate tamen & potestate tantâ, ut primi illi, minimè polleant; idè posse quidem aliqua pro suâ sapientiâ moderari, auctoritatem verò mutandi mandati in rebus arduis non habere, adeò que non facilè à normâ mandati præscriptâ discessuros. Tertio gradu subsequi illos, qui nondum adeò excellentis, ut superiores, sapientiæ opinionem nec potestatis fastigium nacti sint: His consultissimum esse, irreflexo obsequio mandatum Principis observare, nec quicquam deminuere vel addere, nisi conscio Principe. *vid. Meland. d. l.*

XI. Tutissima tamen & his & istis & illis curæ cordique sit cautela, quam suadet *Gail. d. l.* ut, si tempus & occasio id fe-
rant,

rant, super novâ & incidenti causâ committentis potiùs consilium petant, quàm suum præterito isto sequantur; ne, præcipuè si res præter opinionem illorum ceciderit; ipsi in vitæ, honoris & bonorum periculum ob non strictè servatum mandatum adducantur, præsertim si rigidioribus Crassius ratio reddenda est. *v. A. G. 1. N. A. 13. Keckerm. curs. phil. D. 33. qu. 8.*

Lim. 2.

XII. Hactenus mereritatem mandatarii in mandato publico suscepto sicut ob exempli scandalum non impunem, ita ob amissionem expensorum in excessu utut utili sumtuum non indemnem esse demonstravimus; jam succedit alia temeritatis in excessu prospero sibi damnosæ exceptio, si nimirum ista temeritas ex malevolo animo res mandantis in ruinam aut gravem jacturam immergendi prorumpat. *arg. l. inter causas. 26. §. fin. ff. mand. l. ne ex dolo. 13. ff. de dol. mal. l. ita demùm. 31. ff. de recept. qui arbit. litag. 12. l. eum qui. 14. §. 3. ff. de furr. l. pen. C. de legat. Quis enim justitiæ & boni publici Zelotes indullerit eò usque malitiæ contra l. in fundo. 38. ff. de R. V. ut isti sub nomine amici arg. l. 1. §. ult. l. inter. 26. §. fin. ff. mand. l. si liber. 36. ff. de negot. gest. l. si negotium. 23. ff. de reb. aut. jud. l. 1. pr. ff. quib. mod. pign. perverissimum more insidiant impensas, quibus mandanti exitium contrahere satagebat, à mandante ob felicem, contra opinionem & votum istius, prominentem eventum restituendas esse diceret?*

Ratio 2.

XIII. Sanè si fur sumtus in rem subreptam factos amittit. *l. 1. C. de infant. expos. arg. l. insidiando. 67. §. 2. ff. de furr.* (Non obstat *l. si pupilli. 6. §. 3. ff. de N. G.*) istum autem de recipiendis gloriari debere dicas; intempestiva justitia foret. Nam iste furi in delicto non tantum est æquiparandus, sed & pejor fure æstimandus; quippe qui tanto malitiæ ardore fervet, ut & suis rebus insumendis non parcat, quo mandantem nihil ejusmodi suspicatum graviter affligat, & res ejus suis impensis deteriores reddat; quod tamen fur principaliter non intendit, sed præcipuè sollicitudine, ut rem suam amplioem faciat, ad res alienas temerariam manum extendit. Et utut hanc talionis vindictam

Ratio 3.

juxta *Pf. VII. 15. & seq. r. r. Quod quisq. iur. in alt. stat. l. sed & 12. §. 1. ff. quod met. l. 3. C. de Episc. aud.* non stringendam esse concederemus; nonne perfidus mandatarius eas impensas ipse sponte profundit,

profundit, & in discrimine negotii periturus avet, ac hæcenus
damno alieno donat, *arg. l. falsus. 43. §. si actum. 11. ff. de furt. l. 2.*
C. de R. V. l. purè. 5. §. 2. ff. de dol. mal. except.

XIV. Quodcunque ergò impenfarum hoc animo projicit, illud eo ipso ceu jam derelictum recipere recusat. *d. l. 43. §. quod si. 5. §. quâ ratione. 47. l. de R. D. l. i. l. si id. 5. §. 1. ff. pro derel. l. quemadmodum. 38. §. 1. ff. de nox. act. l. quod servus. 36. ff. de stip. serv.* idque mandans in res suas felici perfidiâ in sumtum sibi acquirit. *l. 2. §. 1. ff. pro derel.* ac hoc fortunæ favore non immeritò & absque injuriâ perit mandatario, quod perditurus erat, frustra post exitum suâ intentione mitiorem crudeliter pœnitenti. *arg. l. juris gentium. 7. §. sed si. 10. l. pactum. 4. ff. de pact. l. 1. §. usq. 5. ff. de injur. l. Pomponius. 9. ff. de N. G. l. querit. 14. §. si venditor. 9. ff. de adil. ed. l. cum mulier. 47. ff. solut. matrim. l. in diem. 9. §. 1. ff. de aqu. plu. l. 3. §. si quis volentem. 5. ff. de hom. lib. l. si maritus. 15. §. si negaverit. 5. ff. ad L. Jul. de adul. l. 2. C. ad SC. Turpill. l. postquam. 4. C. de pact. aut de dolo retinentis conquerenti. l. cum donationis. 34. C. de transact. Fac. l. nullum. 109. Et ibi Goth ff. de R. 7.*

XV. Non declinantur ab istâ opinione per *l. si à domino. 36. §. ult. l. Planè. 38. l. seq. §. 1. ff. de H. P.* ubi prædo retinet recipitque impenfas, quas tamen etiam intelligitur donasse, *d. l. 38. §. 30. l. de R. D. l. 7. §. pen. ff. de A. R. D.* Nam respondemus (1.) ibi cum prædone, qui invalit bona hereditatis vacantis. *l. sed et si. 25. §. 3. ff. de H. P.* mitius agi, tum ob judicium univèrsale, quo convenitur *Locam. qu. 138. ad Inst. Inst.* tum quod rei hereditariæ furtum non fecit. *l. ult. ff. expil. hered.* (2.) Præsumtionem istam esse juris contra voluntatem malæ fidei rei insurgentem. *arg. d. l. 38. l. 2. C. de R. V. l. qui alienum. 14. ff. de donat.* & ideò pœnalem. *arg. d. l. 38.* at nos hîc versari circa præsumtionem ex voluntate & secundum voluntatem perfidi mandatarii contra ipsum retortam; quæ veniâ facili ipsum indignum reddit. Nec istam malitiam, si probari potest, eventus mandanti lætus, quem voto & viribus averfatus est mandatarius, purgat aut retrò mutat.

XVI. Sed instas: si hæc præsumtio secundum voluntatem ejus contra ipsum dirigitur; utique, sicut illa in consilio ejus ante factum connexa erat, ita & post factum in præsumptione inde

Obj.

Resp. 1.

Resp. 2.

Ind.

inde deductâ cohæreere debet; At perdere impensas intendebat sub conditione perituri negotii, cui eas expendebat, aliâs & secus isto casuro, non perditurus: Ideò deficiente conditione & voluntatem defecisse. Resp. Conditionem istam, quia tendat in exitum proximi & contra bonos mores, pro non adjectâ haberi. *l. conditiones. 14. l. seq. ff. de condit. instit. Fac. l. inter. 83. §. sacram. 5. ff. de V. O. l. pacta. 6. l. ult. C. de pact.* ideò istâ detractâ voluntatem nudam spectari.

In excessu infelici.

XVII. Hæc ita opinamur procedere, ubi excessum beavit eventus. Quid verò mandatario spei reliquum est, si egressus mandati terminos res mandanti non utiliter, (taceo damnosè) quo etiam sola jucunditas voluptuaria, *l. sed an. 10. §. 1. ff. de N. G.* non honestas, *l. quæ utiliter. 45. pr. d. t.* pertinet, gessit? Necessitatem urgentem aut necessitatis suspicionem, *l. 3. §. hæc an ex actione. 10. ff. d. t.* probabilem. *arg. l. etiamsi. 4. C. mand. cap. scias. causa ne- 35. caus. 7. qu. 1. in fin.* præbere excessui infelici patrocinium & recuperationem impensarum putamus. *Fac. l. qui mutuum. 56. §. ult. ff. d. l. 4. C. mand. d. l. 10. pr. §. 1. l. successori. 12. §. 2. l. debitor. 13. l. si ve. 22. ff. de N. G.* etiam si mandatarius b. f. majores fecerit, quàm dominus ipse fecisset. *l. si quis. 27. §. impendia. 4. ff. mand. ne ipsi officium suum sit damnosum. l. si servus. 61. §. quod verò. 5. ff. de furt. l. videlicet. 29. l. inter. 33. §. 1. ff. Ex quib. caus. major. l. sed si. 7. ff. Testam. quemadm. aper. cap. cum non. 33. de elect. in 6.*

an ex temeritate?

XVIII. Sin verò temeritate lacesitus transfiliit præfixos limites mandatarius, successus infaustus ipsi triste omen est, & laborem & impensas ejus periisse. *l. si ve. 22. ff. de N. G. l. 3. pr. ff. mand. l. fideiussorem. 52. ff. eod. l. regula. 9. §. ult. ff. de jur. & fact. ignor. l. Servius. 4. ff. quod vi aut clam. §. caterem. §. 1. quod cum eo. damnunq. soletur discipline fructu, quâ in posterum cautius negotia administrare discat. l. 2. C. de furt.*

XIX. Quæ verò hæcenus de impensis diximus, eadem de operis mandatarii in excessu mandati præstitis intelligenda volumus. *arg. §. 2. l. de societ. l. 3. ff. si quadr. paup.* Porro sicut in æstimandâ utilitate potius mandantis approbationem quàm opinionem mandatarii respicimus, *d. l. to. §. 1. ff. de N. G.* sic quoad supra dicta vix interesse putamus, quâ causâ inductus mandans mandatum

mandatum limitaverit, sive ea fuerit angustia patrimonii, sive timor periculi, sive indiligentia & ineptitudo mandatarii, sive minor ejusdem pro negotii dignitate auctoritas. *arg. l. de pretio. 3. ff. de Public. ibiq. Goth.*

XX. Nam quoad primam, ut ut frustra prædicaverit interim mandatarius negotii præstantiam & utilitatem ad confectas impensas, si eas mandans non nisi ingemiscente re familiari reddere nequit. *d. l. 10. §. 1. ff. de N. G. l. in fundo. 38. ff. de R. V.* attamen, si postea hic eas lautiore patrimonio facto commode restituere poterit, approbato ab hoc excessu ille postulante requiritate recipiet. *arg. l. nam hoc. 14. ff. de condict. indeb. & simil.* ut tamen hæc tenus spes recipiendi interim salva sit, quatenus utilitas illa salva est, ne domino innocenti obtudatur periculum, contra quod cautâ prohibitione se præmuniverat, *arg. l. semper. 60. ff. de R. l. l. si procurator. 6. pr. ff. de condict. indeb. l. quodlibet. 87. ff. de solut.*

XXI. Quod attinet tres sequentes causas, dolo malo in istis præsidium quaret mandans, si voto suo præter opinionem per confidentiam aut temeritatem mandatarii potitus istas velit in damnum ejus detorquere. Planè quod ad ultimam istarum attinet, poterit mandans, si multum ipsi interesse demonstraverit, per digniorem esse administratum id negotium, sive admisso sive reprobato excessu id à mandatario consequi, vel actione mandati, vel aliâ competenti. *arg. l. ad comparandas. 16. C. mand. l. si procuratorem. 8. §. mandati. 6. ff. eod.*

XXII. Superest ut paucis videamus, quonam mandatarium remedio sumtus in excessu factos recipere possit? Exceptione ipsum secundum supra allatam distinctionem tutum esse non ambigitur. Nam cui actionem damus, eidem & exceptionem competere multò magis quis dixerit. *l. in viuis. 156. §. 1. ff. ptio. de R. l. l. 1. §. 4. ff. de superfic. fac. l. servum. 49. ff. mand. l. apud. 4. pr. ff. de dol. mal. except. l. planè. 38. ff. de H. P. l. si in area. 33. ff. de cond. indeb. l. Paulus. 14. ff. d. t. de dol. mal. & met. except.* unde si quid procurator citra mandatum in voluptatem fecit; permitendum ei auferri, quod sine damno domini fiat, nisi rationem sumtus istius dominus admittit. *l. idemq. 10. §. idem. 10. l. si verò. 12.*

B

§. cori-

2. Officiū
indiciis.
An ẽ
actio ?

Quanã ?

5. mandati

§. *contrario. 7. ff. mandat.* Ita extra ordinem quoque officium iudicis implorari posse docet *d. l. 38. l. hereditas. 50. l. fin. ff. de her. per.*

XXIII. An autẽ ordinaria actio competat, disquiritur? Negate videntur *l. 3. §. 2. ẽ l. seq. l. rogatus. 33. l. potest. 41. l. fideiussorem. 52. ff. mandat. l. si venditor. 7. C. de fideiuss. l. in hoc. 14. §. 1. ff. commun. divid. d. l. 33. ff. de condit. indeb. lult. C. de neg. gest. v. Accurs. ad §. 8. l. mand. Ludov. Exerc. 14. th. 4. l. c. Bach. ad Treutl. volum. I. Disp. 27. th. 7. lit. h.* Verũ rest temperamentum recipit, v. *Fab. in §. 6. l. de mand.* ubi Martinum ex æquitate id existimasse dicit.

XXIV. Namq; ubi necessitatis ratio, quæ jus constituit, *l. pen. ff. de L. L. cap. quod non est. 4. X de R. 7. cap. quanto. 4. in fin. X. de consuet.* vel præcipuæ utilitatis intuitus, quæ stricto juri præponderat. *l. ita. 52. §. ult. ff. ad L. Aquil. l. si remunerandi 6. §. ult. in fin. ff. mand.* & necessitati æquiparatur. *arg. can. mutationes. 34. can. seq. caus. 7. qu. 1. ẽ simil.* propiusque huc respicit *l. si hominem. 30. ff. mand.* (huc referimus & pietatem. *l. ẽ si quis 14. §. idem Labeo. 13. ff. de relig.* & honestatem *Fac. d. l. quæ milititer. 45. pr. ff. de neg. gest.* adde *Fab. in d. §. is qui. 6. l. de mand. num. v.*) induxerit mandatarium limites mandati vel prætereundo vel excedendo vel obviando non exactè servare; tum maximè vel ipsius domini gratiã, cui hoc modo consultum ivit, ipsi actionem esse dandam existimamus. *arg. l. quod si minor. 24. §. 1. ff. de minor.*

XXV. Quod si igitur his causis persuasus mandatarius aliter rem gesserit, & ipse excessus quasi negotio commisso cohæreat; actione mandati contrariã usum putamus mandatarium; quia præsumitur mandans mandati limites eò usque protulisse, si causam istam prævidisset imminentem. *arg. d. l. si hominem. 30. ff. mand. l. si quis. 46. l. qui mutuam. 56. §. fin. l. fin. §. fin. ff. eod. fac. c. præterea. 5. X. de offic. iud. del. l. ult. §. 1. ff. de offic. eius cui mand. l. 2. ff. de iurisdic. l. sed an. 10. §. 1. ff. de neg. gest. l. servus. 17. pr. ff. de in rem vers. l. etiam. 4. l. procuratorem. 11. l. si contra. 20. §. 1. C. mand. l. ult. C. de can. largit. tit. 10. 23.* Tantum itaque abest, ut non possit mandatarius excedere, ut propter cessationem & negligentiam ex bonã fide obligetur. *l. idemq; 10. pr. ff. d. l. 11. l. à procuratore. 13. l. in re. 21. C. mand. d. l. ult. C. de can. largit. tit. nisi sufficiens ipsum excusatio muniat, l. si quis. 27. §. 2. l. si mandavero.*

22. §.

22. §. *fin.* & *ll. seqq. ff. mand. l. licet. 15.* & *ll. seqq. ff. de arbit. arg. d. l. 30. l. 2. C. de hered. tue. vid. Gl. in l. ult. §. ult. ff. mand. Fab. ad d. §. is qui. 6. l. de mand. A. Gell. l. N. A. 13. Wesemb. parat. d. t. n. 6. Luduvell. Exerc. 14. th. 4. lit. b.*

XXVI. Hæc tamen hæctenus ita procedunt, nisi (prout supra etiam in mandato publico monuimus) mandans intra mandatum sic limitatum, quâcunque obviâ causâ non attentâ, mandatario subsistendum iusserit, quo casu simpliciter intra præscriptam formam incedendum esse putamus ob ita ampliaram prohibitionem, adedque, si contra fecerit, actionem denegandam. *arg. l. si prote. 40. ff. mand. l. fin. C. de negot. gest. l. liberto. 31. §. libertas. 4. ff. eod. Fab. d. l.* Quid verò, si inciderit necessitas & causâ, quæ & istis mandato subvolutis probabiliter fortior est, & non æquipollens; quamq; mandans ceu diligentissimus etiam paterfam. non præscripsisse, aut opinatus esse creditur non accessuram? Adhuc existimamus mandatarium ex bonâ fide, *d. l. 10. ff. & l. cum mandati 12. C. mand. & exactæ diligentia. d. l. 21. C. eod. convenienter. vid. Fab. in d. §. 6. l. mand.* ac ided tutâ indemnitate, quicumque etiam conatum eventus exceperit, quousque res exigere videtur, posse excedere, *arg. d. l. 30. l. 46. l. 56. §. fin. ff. mand. d. l. 10. §. 1. ff. de negot. gest. d. l. 4. C. mand. l. si quis. 9. §. 1. ff. locat. l. si putator. 31. ff. ad L. Aquil. l. sed etsi. 26. §. si feria. 7. ff. Ex quib. caus. mai.* præcipue si peritorum consilium, ubi copia mandantem admonendi non fuerit, adhibuerit. *Fac. l. regula. 9. §. sed facti. 2. ff. de iur. & fact. ignor. l. 3. §. sed si sic accepit. 9. ff. de in rem vers.*

Lim.

Exceptio à Lim.

XXVII. Si verò excessus ad negotium commissum non spectat; tum mandatarium ex prædictis causis aliud agentis. *l. diligenter. 5. pr. ff. mand. negotiorum gestorum actionem competere non dubitamus asserere, per l. 2. l. 3. §. hæc actione. 10. l. si pupilli. 6. §. 3. l. si quis. 25. ff. de negot. gest. l. ob negotium. 18. C. eod. l. hereditas. 50. ff. de hered. petu. l. si possessor. 32. pr. ff. de religiof. namque ex officio & lege humanitatis sic excedendo succurrit proximo. Fac. Exod. XXIII, 4. & seqq. Deut. XXII, 1. Matth. V, 24. Luc. VI, 27.* idedque extra damnium ipsius officium esse debet, *vid. sup. n. 18.*

4. negotiorum gestorum.

obj.

XXVIII. Necremoram obijcit *l. ult. C. de negot. gest.* in qua præcipue se fundant, qui negativam propugnant, *vid. Dna- ren. ad tit. ff. mand. cap. 1. Sicbard. ad l. 1. C. eod. n. 3. Paul. Castr. in d. l. 1. C. eod. n. 2.* qui ibi notat, singularem casum in d. l. ult. contineri, quo dominus cum alienâ jacturâ locupletetur. *Schnob.*

ross.

Disp. 10. th. 28. Namque ista *l. ult.* hucusque rigorem suum non extendit, ut tendat in perniciem nedum Reip. *arg. §. ult. l. de his qui sui.* certo modo, sed & ipsorum, quorum in utilitatem scripta est. *l. nulla. 25. ff. de LL. l. 3. §. dua. 5. & ibi Gothofr. ff. de Carbon. Edict.*

XXIX. Ubi verò nullius vel necessitatis vel præcipuae utilitatis, vel alia supradictarum causa excessum poposcit, sed temeritate facili & levi transiit mandatarius præstitutos fines; tum, si ratum postea habet excessum mandans; & res eatenus mandatario salva est, vel actione mandati contrariâ, *arg. l. si procuratorem. 10. pr. in fin. ff. mand. vel negotiorum gestorum. l. si pupilli. 6. §. item queritur. 9. in fin. & §. seq. l. Pomponius. 9. in fin. ff. de negot. gest. l. si communes. 40. ff. eod. l. si quis. 6. §. 2. l. in hoc. 14. §. 1. ff. commun. divid. l. creditor. 60. §. 1. ff. mand. junct. l. Papinianus. 20. pr. in fin. ff. de minor. l. naturaliter. 12. §. 1. ff. de A. vel A. P. vid. Bach. ad Treutl. vol. 1. Disp. 10. th. 6. lit. b.*

§. Condi-
ctio.

XXX. Si verò ratum non habet; tum neque mandatio actio mandati *d. l. potest. 41. ff. mand.* neque negotiorum gestorum, *d. l. ult. C. de negot. gest. fac. d. l. libertus. 31. §. libertas. 4. ff. de. Treutl. vol. 1. Disp. 10. th. 7. lit. c.* competit, sed sitemeritati favit successus mandanti perutilis. dabitur ipsi condictio ex bono & æquo in id, quo mandans locupletior est factus, *arg. l. nam hoc. 14. l. qui per conditionem. 40. §. 1. ff. de condict. indeb. l. si & me. 32. ff. de R. C. l. quod dicitur. 5. §. pen. ff. de impens. in rem dot. l. & si quis. 14. §. idem Labeo. 13. ff. de Religios. eâ moderatione, ut commoditatem domino opportunam exolvendi expectet, ut antea dictum est. *l. si fundum. 38. ff. de R. V. l. 3. §. sed si. 4. ff. de in rem vers. l. 3. pr. ff. de contrar. tur.* interim tamen permittit ipsi facultate, si mandans pretium numerare renuat, *arg. l. idemq. 10. §. 10. ff. mand.* auferendi ex impensis necessariis, utilibus & voluptariis, quod sine incommodo & dedecore negotii & man-*

& mandantis auferre potest. *Fac. d. l. 38. ff. de R. V. d. l. 3. §. 4. ff. de in rem vers. l. pro voluptariis. 9. ff. de impens. l. siue herede. 32. §. idem respondit. 5. ff. de admin. tut. l. domum. 5. C. de R. V. l. 1. §. taceat. 5. in fin. C. de rei uxor. act.*

XXXI. Id enim cuiuis permitti debet, quod ipsi prodest alteri non nocet, *arg. l. 1. §. idem ajunt. 11. l. 2. §. item Varus. 5. in fin. ff. de aqu. pluv. De hac questione vid. ulterius Wesenbec. in parat. ad tit. mandati. n. 11. ibiq. in Not. Hahn. & Ludov. Menoch. lib. 2. arbitr. questio. 352. n. 3. Althus. dicaeolog. lib. 1. cap. 83. n. 21. Treutl. vol. 1. disp. 27. ch. 6. lit. f. & ch. 7. lit. b. ibiq. Bachov. Donell. lib. 13. cap. 12. ibiq. Hillig. in not. lit. a. & b. Harprecht. ad §. 8. de mandat. n. 2. & seqq. Knipschild. de contractib. Exerc. 10. quest. fin.*

QVAEST. II.

An Iudeorum infantes sint in uitis parentibus ad baptismum auferendi?

XXXII. **S**alter parentum, qui vel orthodoxæ fidei est aggratus vel ad ipsam adspirat, id uelit altero renuente; tunc utique favore religionis secundum istius ceu partis maioris & sanioris desiderium infans baptismum admoveri merito debet, *arg. cap. 2. X. de convers. infidel. fac. 1. Corinb. VII. 14. & seqq.* at ubi uterque in suâ superstitione pertinax ipsius baptismum refragatur, nec Jure Divino, nec jure humano uolentia ista, licet pia appareat, admittenda esse uidetur.

Dist. An alterutro parentum: Aff. an utroq. Neg. tum jure Div.

XXXIII. Nam ex Scriptura sacra patet 1. Iudeos ob infidelitatem suam Ecclesiâ DEI ipsiusque favore excidisse, *Rom. XI. v. 7. v. 17. & seqq. B. D. Dannhauer. Theol. Conscient. par. 2. Dial. 3. p. m. 504. & seqq.* ideo ipsi ipsorumque proles quoad istam sc. uolentiam sollicitudinem nihil ad nos pertinent, sed iudicio DEI sunt relinquendi. *1. Cor. V. 12, 13. fac. Apoc. XXII. 15.* fuciumque brachium potestatis temerè eò usque protenderet Magistratus, *arg. l. ult. ff. de iurisd. l. 1. §. 3. l. fin. ff. de offic. Praef. urb. l. 3. ff. de offic. Praef. cap. fin. de constitui. in 6.*

B 3

XXXIV.

XXXIV. 2. Judæos suum fuorumque posterorum caput ulciscendo innocentis Christi devovisse sanguini. *Math. XXVII, 25*, quas crudelissimas diras ipsarumque acerbissimum eventum etiam ad excommunicationem ab Ecclesiâ voluntariam simul & pœnalem sine dubio directum, *Fac. Rom. d. l. Christus fletibus mulierculis ceu materiam fletibus magis opportunam deploranda innuit. Luc. XXIII, 28*. In isto igitur judicio Divino *Rom. XI, 33*, cura humana hactenus acquiescat.

XXXV. 3. Regnum Christi non invadere cum istâ violentiâ externâ genus humanum, *Math. X, 14. Marc. VI, 11. Luc. IX, 5. X, 10. seq.* cujus exemplum extat *Math. VIII, ult. Marc. V, 17. Luc. VIII, 37. seq.* sed pulsatione internâ cordium suam vim exerere ac prætolari sui receptum. *Math. XIII, 9. Marc. IV, 9. Luc. VIII, 8. Apoc. c. II. & III. passim. c. XXII, 17*. Non obstat *Math. XI, 12. Luc. XVI, 16*. Ideò Christus ad se venire non adigi jubet solatio & refocillatione indigentes, *Math. XI, 28. v. Dieteric. Catech. de Baptismo p. m. 667. & seq.*

XXXVI. Præterimus plures rationum & exemplorum ex Scripturâ sacrâ pro hâc sententiâ firmandâ allegationes, & *tum jure humano.* convertimur ad ejusdem ex jure humano assertionem. Non allegabimus verò longâ serie rationes negandi potissimum novem, quas *Zaf. oper. rom. 5. in trigâ question. de Judæis quest. I.* refert, & postmodum, sed non satis solidè, uti opinamur, refutat; quas libenter, unâ saltè & alterâ relictâ, admittimus, sed istis prætermittis subsistemus in expressis textibus. *cap. sicut. 9. X. de Judæis. l. circumcidere. II. pr. ff. ad L. Cornel. de scar. l. Judæos. II. ibi: ritus suos citra contemptum religionis retineant. C. de Judæis & œlic. can. qui sincera. 3. can. de Judæis. 5. distinct. 45. can. ad fidem. 32. caus. 23. quest. 5.* Istamque opinionem communiorem dicit *Felin. in d. cap. sicut. 9. X. de Judæis. Zaf. d. l.*

XXXVII. Hisce expeditis videbimus etiam paucis rationes, quibus inductus *Zaf. d. loc.* eandem quæstionem affirmat. Prima igitur fundata est in *1. Cor. VII, 5.* unde à solutione vinculi matrimonialis ex causâ religionis, ad vinculum patriæ potestatis ob eandem causam solvendâ argumentatur. Verum
Resp. I. Resp. I. ibi non simpliciter concedi libertatem vel utriusque vel alterutri

alterutri conjugum divertendi quasi obice religionis intercedente, sed saltem facultatem fidei relinquendi infidelem præfracto odio primò deferentem, ut verba ipsa innuunt. 2. aliam rationem militare in Judæis & aliis infidelibus adultis, aliam in infantibus. Isti enim voluntate informatà accedunt ad orthodoxam fidem, quæ in hisce cessat, nec ab Ecclesiâ ipsam suppleri, quia extra se vagantes hæctenus non curat.

XXXVIII. Alteram rationem, quam ex secundâ & decimâ contrahimus, facit *Zasio d. l.* charitatis Christianæ amplitudo; quæ non tantum in periculo mortis temporalis, sed etiam & multò magis in periculo interitus æterni sollicitâ ope succurrere debet, non tantum amicis, sed etiam inimicis, *vid. Matth. V, 43. & seqq. Job. XV, 12, 17. & simil.* Sed resp. utrumque procedere cæteris paribus & ordine servato. Ordo autem iste non tendit ad eam violentiam usque, ut supra demonstratum est; nec obstrepentibus & reluctantibus potest conferri salubriter beneficium. Tertia ratio nititur jure & potestate DEI in homines universali; cui meritò potestas illa patria Judæi se submittere debeat vel auctoritate Magistratûs ministrâ; cum quâ ratione coincidit nona. Sed nec ista obstat. Nam patrem eatenus reatui & pœnæ subjacere DEO non negamus, verum Magistratui politico istam violentam executionem non competere jam sæpius ingeminavimus.

Obj. 2.

Resp.

Obj. 3.

Resp.

XXXIX. Quartum argumentum residet in Baptismi supra verbi divini prædicationem efficaciam; quare si illius societas imputatur, qui publicare verbum Divinum negligit, multò magis imputandum esse illi, qui, cum potuit, parvulos infideles fonte salutis lavare omisit. Resp. 1. negando antecedens, quòd baptisimus sit efficacior verbi prædicatione; nam unus utrobique est Spiritus S. qui fidem operatur, nec hæctenus illius in operando zelus & fidelitas isthic aut illic intenditur aut remittitur, 2. Limitando consequentiam, ut supra, ex moderamine facultatis moralis permissio & demandato.

Obj. 4.

Resp.

XL. Fundamentum quintum inclinans in limitandam & cohibendam potestatem patriam, ne in perniciem filii tendat, per inculcatum jam sæpè temperamentum potestatis politicæ restrin-

Obj. 5.

Resp.

Obj. 6.
Resp.

restringitur. Sextum præsidium exhibet urgetque Statum Judæorum servilem, præcipuè ex *cap. etsi. 13. X. de Judæis*. Sed ex isto textu & cæteris congestis adminiculis non tam probatur servitus Judæorum servilis. *arg. l. spadonem. 15. §. jam antea. 6. ff. de excusat. l. 3. ff. de decur. l. Judæi. 8. in fin. C. de Judæis & cælicol. quàm subjeccio quædam suppressiois & abjeccionis miseria. v. Zaf. d. l. in 1. ratione neg.* Imò & si probaretur illa, tamen nondum sufficeret ad inferendum illatum, quia in servos hæctenus non major est potestas politica, quàm in liberos, ut istam violentam abreptionem affectare possit. *Fac. Col. 3. 11. & sim.*

Object.
reliqua.
Resp.

XLI. Septima, octava, & ultima ratio idem dicunt cum quintâ, quare eâdem responsione labefactantur. Undecimum sive penultimum firmamentum à summâ religionis ratione defunctum sustinet itidem eandem sapiens iteratam resolutionem. Non obstat etiã, quòd Christus parvulos ad se admitti jussit. *Matth. XIX. 14.* Nam admitti jussit, non vi abripi, quos vel ipsi parentes vel cognati fortè aut tutores & educatores ad-duxerunt.

Conclus.

XLII. Tutissimam igitur & modestam esse censemus Ecclesiæ abstinentiam ab ortu & cunabulis suis *v. Zaf. d. l. in 4. rat. aff.* hæctenus vigentem, quâ istum infantum raptum affectare religioni sibi ducit, nec misericordiã intempestivã judicii Divini limites perumpit, sed cautè intra illud subsistit. *vid. de hæc quæst. prolixè d. Zaf. d. tom. 5. oper. in trigã quæstion. de Judæis qu. 1. ubi plures propugnatores tùm negativæ sententiæ pag. m. 104. tùm affirmativæ p. m. 108. allegat. Præter istos vid. Gl. ad cap. sicut. 9. X. de Judæis. Johan. Andr. in d. cap. 9. Archidiacon. & Domin. de S. Dominiano in can. qui sincera. 4. dist. 45. ap. Felin. ad d. cap. 9. X. de Judæis in pr. Abb. Panormit. in d. cap. 9. circ. pr. & n. 3.*

QVÆST.

QV AEST. III.

*An pars litigans possit in bonâ causâ ad ob-
tinendam victoriam fallaciâ & deceptione
uti, ac fraudem fraude, calliditatem
calliditate repellere?*

XLIII. Sic statuere non veretur cum Gl. in can. Dominus no-
ster. 2. in voc. insidias. caus. 23. quest. 2. Mynsing. cent.
3. obs. 6. Verum istud candori & religioni fori, in quo ceu in *Neg.*
templo justitiæ ante oculos sanctissimi DEI causæ debent agi,
parum convenire videtur. Namque 1. quid turpius in sancto *Ratio 1.*
isto loco exerceri potest istis aurbus, quorum turpitudinem sa-
tis declarant turpia ista nomina, præcipuè malitiæ, quo urun-
tur Adversarii, nomen infamissimum; qui nec intentione bonâ
boni fiunt, nec accessione bonæ causæ à vitio suo purificantur,
sed potiùs ipsam bonam, cui adhibentur, causam polluunt.

XLIV. 2. Opprobrio imperfectionis non exiguo cede- *Ratio 2.*
ret ista licentia jurino stro, ceu ipsum tantâ sterilitate miserè la-
boraret, ipsiusque viæ legitimæ eâ virium præstantiâ non vale-
rent, ut possit ipsius vestigiis & ductui attentus ad scopum ab ip-
so jure omni sollicitudine intentum pervenire, sed reflecten-
dum sit ad ista & istiusmodi remedia & cuneos obtinendæ bo-
næ causæ, quibus defectus juris suppleretur, contra *pr. Inst. pro-*
rem. Fac. l. ult. pr. C. de hered. pet. Imò utur 3. istâ deflexione fa- *Ratio 3.*
cilius & citius possit obtineri, quàm simplici æquitati insisten-
do; attamen isthuc declinandum est, quippe pars litigans, ipsi-
usque Advocatus seu procurator non tam pro victoriâ quàm ju-
stitiâ, cui simplex & legitima via est amica, pugnare debet. *Fac.*
Const. omnem. §. sed quia. 5. & §§. seqq. de jur. doc. var.

XLV. Quin etiam 4. licentia ista eventui publicè sit peri- *Ratio 4.*
culosa; nemo non videt. Namque intra præsidium juramen-
ti calumniæ cuivis offeretur sive malam sive bonam causam fo-
venti, & non tam justitiæ quàm injustitiæ promovendæ, ceu tu-
C tum

Ratio s.

rum velamentum, inserviet. Unde sinceri cives & Advocati facile perverti possent; mali verò peiores reddi. Violatur 5. pactum bonæ fidei, quam partes litis contestatione paciscuntur, & juramento calumniæ præstito confirmant; nam bonæ fidei nihil magis adversatur quam fraus & dolus. Nec quicquam ad rem facit, quod fides ab alterâ parte sit rupta. Nam ipsius perfidia partem alteram vinculo non liberat, istius enim firmitas non recumbit potissimum in alterius partis fide, ut eâ salvâ & istud quoad me salvum sit, istâque fractâ frangatur, sed in jure ipso obligandi, quod perfidiâ alterius non est irritum factum. Nec solum me data fides parti ligat; sed & judici & DEO, quorum vinculo dolus adversarii me non eximit.

Obiect.
Resp.

Exempl.
cōtraria
sentētia
præcipuū
Refut.

XLVI. Plurimum verò iniquitatis, imò impietatis involvere videtur, quod *Mysingerus d. l.* allegat ex *Ant. de Butr. in cap. 1. de mut. petit.* scilicet *si revera mutuum reddiderim, posse me etiam juramento affirmare, me nihil à te habuisse.* Quid enim est perjurio causam obtinere, si hoc non est? juro enim me nihil à te habuisse, cum tamen mutuum habuerim; quod licet reddiderim, attamen falsum est, me non habuisse, *vid. Capoll. cautel. 89. al. 60. num. 2.*

Obi. 1.

XLVII. Non obstat nostræ opinioni *l. 1. §. 3. ff. de dol. mal.* ubi doli boni fit mentio, cui ista concessa calliditas comparari debeat. Nam 1. dolus bonus ibi abusive videtur dici pro solertiâ, quæ locutio, quia est rara, antiqua, odiosa, nec ad synonyma doli est trahenda; nam calliditas, fallacia, significatione propriâ in malam partem accipiuntur, unde ad describendum dolum malum simpliciter adhibentur *in d. l. 1. §. 2. ff. de dol. mal.* sicut etiam dolus absolute nominatus vix in corpore juris in bono sensu invenietur. Taceo absurdissimum esse ceu virtutem & vitium colligando dicere malitiam bonam. 2. Ipsa exempla, quæ subjiciunt, non solertiâ istam prudentiæ progeniem, sed pessimas fraudes exhibent.

Obi. 2.

XLVIII. Non obstat (2.) *cap. 1. caus. 4. quæst. 4.* ubi accusatores intentione ad amplificandam causam, defensores extenuatione ad eam minuendam uti debent. Nam, ut taceam alias responsiones, per amplificationem ibi non additamenta contra

Resp.

verita-

veritatem, sed veritatis per argumenta deductio artificiosa & persuasio pathetica ex prudentiæ, non fraudis, non calliditatis, non malitiæ ingenio ad fidem eliciendam directa intelligenda est, sicut & per extenuationem cauta celatio & excusatio significatur. *Fac. l. cum pater. 77. §. Titio. 31. ibiq; Gothofr. ff. de legat. 2. Gl. ad cap. ad audientiam. 4. in fin. X. de his que vi met. caus.*

XLIX. Non (3.) obstat *cap. Dominus. 2. caus. 23. quæst. 2. Obj. 4.* ubi in justo bello nihil ad justitiam interesse dicitur, utrum aperta pugnâ, utrum insidiis quis vincat; idè idem in militiâ togatâ per *l. Advocati. 14. C. de Advocat. divers. judicior.* procedere. Nam Re. i. bella publica & lites forenses non videri per omnia comparari posse; quia ibi publica causa, hîc plerunq; privata ventilatur; unde ibi solertia in defendendo aut oppugnando laxior concedi potest. 2. istas insidias non concedi contra pacta datamque fidem, uti ipsa *Gl. ad d. can. faretur arg. can. noli. 3. caus. 23. quæst. 1. Cepoll. cautel. III. al. 76. in fin.* contra quæ tamen tendunt fraudes & malitiâ, de quibus hîc agimus.

Reff.

L. Nam artes equidem pertinacem adversarium quasi imprudentem ad lucem veritatis deducendi non improbamus, at sub bonâ fidei tantùm directione istas moderatè intentari debere putamus. Multa porrò jure licita sunt, quæ tamen honestiùs omittuntur, quàm fiunt. *l. non omne. 144. l. semper. 197. ff. de R. J. l. semper. 42. in pr. ff. de R. N. cap. 3. in fin. X. de renunciat. l. 1. §. 3. ibi: si tamen, cum possit effundere, non effundat, laudandus est potius, &c. ibiq; Gothofred. ff. de peric. & commod. rei vend.* Add. de hâc quæstione *Gl. in cap. cupientes. 16. in verb. malignantium. de elect. in 6. Gl. ad l. 1. §. 3. ff. de dol. mal. Covarruv. in epit. sponsal. part. 2. cap. 3. §. 4. n. 5. in med. & maxime lib. 1. variar. resolut. cap. 2. Fr. Purpuratus in l. edita. n. 19. C. de edendo. apud Johann. Eichard. in præfat. Tractat. Cautelar. Hillig. ad Donell. lib. 15. c. 40. lit. c. Speidel. in observ. lit. C. in voc. cautela. n. 30. circ. fin.*

QVAEST. IV.

*An iudex secundum acta & probata, an
verò secundum conscientiam judi-
care debeat?*

LI. **O**fficium Judicis in duobus potissimum consistit, 1. in cognoscendâ & examinandâ causâ: 2. In definiendâ eâ seu concipiendâ sententiâ. *l. de quâ re. 74. pr. ff. de judic. C. 7. A. de judic. th. 52.* Quæ si probè attenderimus, facile ad quæstionem propositam respondere poterimus, eam scilicet, opponere sibi in vicem non opponenda. Si enim iudex, antequam definiat, cognoscit de iis, quæ hinc inde allata, utrum vera an falsa sint? per se patet, ipsum nihil pro probato admitturum esse, nisi quod ipsi probatum fuerit. *Fac. l. quingenta. 12. in fin. ff. de probat.* at ipsi nihil probatum erit, nisi quod ipsius conscientiæ pro probato habeatur; quæ, si scit, factum (nam jus ipsi probandum non est, cum debeat ejus esse peritus, nisi quatenus sub speciem facti cadit. *cap. 1. de constit. in 6.*) aliter processisse, nihil probatorum à partibus hæcenus probatum esse consentiet.

*De quæ-
stione o-
pinio no-
stra.*

LII. Quare cum fungi debeat officio boni & innocentis viri. *arg. l. continuus. 137. §. 2. in pr. ibiq. Gothofr. ff. de V. O. l. vir bonus. 18. ff. ind. solv. l. sed sic. 17. §. ait. 5. ff. de injur.* & officium ingressus juret se facturum, secundum quod ipsi visum fuerit justius & melius, secundum veritatem & legum observantiam, cogitans se non magis judicare quam judicatum iri. *l. properandum. 13. §. cum autem. 4. l. rem. 14. pr. & Auth. Hodie. C. de judic. C. 7. A. d. l. th. 53.* non alia ipsius conscientia in officio judicandi præsumenda est, quam habentis æquitatem ante oculos. *l. quod si. 4. in fin. ff. de eo quod cert. loc. jure tamen informatam non cerebrina. in Gothofr. d. l.* Neque enim licebit iudici contra manifestam juris sententiam aliud remedium excogitare, atque ita æquitatis speciem vim autoritatemque legum eludere, *arg. l. ordine. 15. in pr. ff. ad municipal. Vinn. lib. 1. select. quest. 2.*

LIII. Non

LIII. Non equidem acta & probata à partibus usq; deq; habenda esse dicimus; attamen incautâ facilitate illis adhaerere, temeritatis erit. Aut igitur iudex rei probandæ conscius est, & Resp ad de facto certam notitiam habet; aut conscius non est: Si ignarus est, circumspicetè procedet: præcipuè ponderabit sollicitè Si iudex utriusque partis personas. Fac. l. in fundo. 38. ff. de R. V. testium, nō novit si qui adducti sunt, fidem diligenter examinabit. l. 3. pr. ff. de testib. factum: motumque animi sui confirmabit ex argumentis & testimoniis, & quæ rei aptiora & vero proximiora esse compererit. l. ob carmen. 21. §. ult. ff. d. i. nec utique ad unam probationis speciem cognitio ipsius statim alligari debet, sed ex sententiâ animi sui ipsū æstimare oportebit, quid aut credat, aut parum ipsi probatum opinetur. d. l. 3. §. 2. ff. eod. pr. Inst. de offic. iud. l. illicitas. 6. §. 1. ibiq; Gothofr. ff. de offic. Præs. l. si soror. 8. ibiq; Gl. in voc. partium. C. de collat. l. cum, quem. 79. §. 1. ibiq; Gothofr. ff. de iudic. l. adiles. 25. §. item sciendum. 8. vers. iudici enim. ff. de adil. edict. can. Deus. 19. caus. 2. quest. 1. & can. iudicet. 4. caus. 3. qu. 7. can. fir. in pr. caus. 15. quest. 5. Hæc & ejusmodi si attenderit probè, & nihilominus contigerit, ut ex falsò & calumniosè probatis falsò informatus re ipsâ citra intentionem suam pronuntiaverit sententiam injustam; nihil est, quod ipsi imputetur.

LIV. Quòd si verò conscius fuerit ipsius facti, & contingerit, ut id ab alterâ parte aut non satis probari posset, aut fraudulenter perverteretur, tunc veritati à iudice vel indirectè & per obliquum succurri posse & debere non dubitamus. arg. l. si ancillam. 7. C. de contrab. emt. l. filio. 23. in pr. ff. de lib. & posthum. l. contractus. 54. ff. de O. & A. cap. quanto. 4. in fin. de consuetud. cap. ex literis. 5. vers. Hos igitur. X. de in integr. restit.

LV. Sunt qui ipsū præsertim in causa criminali & magni momenti de tribunali descendere, & veritatis in subsidium quascunque tutò & commode poterit, probandi vices suscipere volunt. arg. cap. dilecto. 40. X. de testib. quibus neutiquam refragatur, si ultimum ipsi id ostendant refugium, Intèrim enim, quia officium ejus latissimum est, l. 1. ff. de iurisdic. omnia ipsi tentanda esse putamus, quæ veritati à partibus eliciendæ conferunt, præsertim accommodas dirigendo interrogationes.

L. ubi cumq;, 21. ff. de interrogat. Hicce, ut convenit, functus iudex semper secundum acta & probata, nunquam contra conscientiam iudicabit.

LVI. Aurea sunt verba *D. Ambrosii*: Bonus iudex nihil ex arbitrio suo facit & proposito domesticæ voluntatis: sed iuxta leges & jura pronunciat; statutis juris obtemperat, non indulget propriæ voluntati; nihil præparatum & meditarum de domo defert; sed sicut audit, ita iudicat; & sicut se habet natura, decernit; obsequitur legibus, non adversatur; examinat causæ merita, non mutat, &c. in *d. can. iudicet. 4. caus. 3. qu. 7.* vid. plura de hac quæstione *Jul. Clar. lib. 5. sentent. § fin. quæst. 8. in fin. & quæst. 66. n. 2. ibiq;* in *Addit. Bajard. n. 10. Covarruv. lib. 1. var. resolut. cap. 1. P. Costel. ad l. 6. §. 1. ff. de offic. Præsid. Hotrom. quæst. illustr. 27. Arum. disp. 6. ad Instit. in parerg. & disput. fin. th. 3. & disp. 1. ad ff. th. pen. & ult. Treutl. vol. 1. disp. 12. th. 14. lit. e. & f. ibiq;* *Bachov. Ar. Pinell. ad l. 2. C. de rescind. vend. part. 3. cap. 3. n. 32. vers. ex politicis. Ungepaup. Exercit. 16. quæst. 5. Rümelin. ad A. B. part. 2. dissert. 2. coroll. 3. Ludovell. Exerc. 17. thes. fin. in fin. Adde A. Gell. 14. N. A. 2. B. D. Dambarver. quæst. mor. cap. 1. quæst. 7. §. 45. & seqq.*

QVAEST. V.

Si alter sociorum pecuniam, alter operam conferat, num pecunia periculum sit commune, an ad solum conferentem spectet?

Aff. posterius cum communi opinionione. Ratio 1. Exc. 1.

LVII. **S**ors vel capitale ab altero socio collarum fortuito casu (de quo jam occupati sumus) deperditum soli conferenti periisse, communi calculo concludi refert *Rob. Maranta in Aur. praxi part. 4. distinct. 4. iudicior. n. 23. p. m. 91.* sufficere enim socio alteri lustinere damnum ipsarum operarum secundum *Bald. in l. 1. C. pro soc. nisi pacto aliud sit conventum. l. contractus. 23. ff.*

23. ff. de R. I. & passim. vel consuetudine obtineat, *Rob. Maran-*
ra d. l. Hanc opinionem communem æquam esse censemus,
 tum ob dictam rationem; tum quod istud capitale non censea- *Ratio 2.*
 tur commune, sed solius proprium conferentis esse, *arg. §. 2. l.*
de societ. fac. l. coiri. 7. ff. eod. cui meritò & perire debet. *arg. l. pi-*
gnus. 9. in pr. C. de pign. act. fac. l. socium. 60. §. 1. ff. pro soc. l. ult.
§. 3. in fin. C. de furt. l. secundum. 10. ff. de R. 7. l. actione. 65. in fin.
ff. d. r. pro soc. §. 3. l. de emt. vendit. l. id quod 7. pr. ff. de peric. rei
vend. tum ob personarum in hocce contractu qualitatem, vid. *Rat. 3.*
l. societates. 5. §. 1. ff. pro soc.

LVIII. Non obstant *l. 1. §. ult. & l. seq. l. cum duobus. 52. Obj.*
§. quidam. 4. ff. pro soc. d. §. 3. Inst. de emt. vend. d. l. id quod. 7. pr.
ff. de peric. & comm. rei vend. Ut in ipso congressu datâ occasio- *Resp. rem-*
 ne tuebimur. vid. hanc quæstionem tractatam à *Gl. ad §. 2. Inst.*
de societ. Salicet. Paul. de Castro. Angel. de Perus. Cyn. Sichard.
 & DD. communiter in *l. 1. C. pro soc. Socin. consil. 265. in primâ*
quæst. Schneidevvin. ad d. §. 2. n. 6. Covarruv. lib. 3. var. resolut.
cap. 2. n. 2. Gail. lib. 2. observ. 24. n. 3. Althus. diceol. lib. 1. cap. 78.
num. 19. Fachin. lib. 2. controvers. cap. 95. Arum. Exerc. ad Instit.
15. th. 3. Ludrv. Exerc. 14. thes. 1. lit. g. circ. fin. Harpr.
ad §. 2. Inst. de Societ. n. 20. & seqq. Schnobel.
disp. 10. th. 33. ibiq. Bejer.

PRAE-

PRÆCELLENTI
DNO. RESPONDENTI,

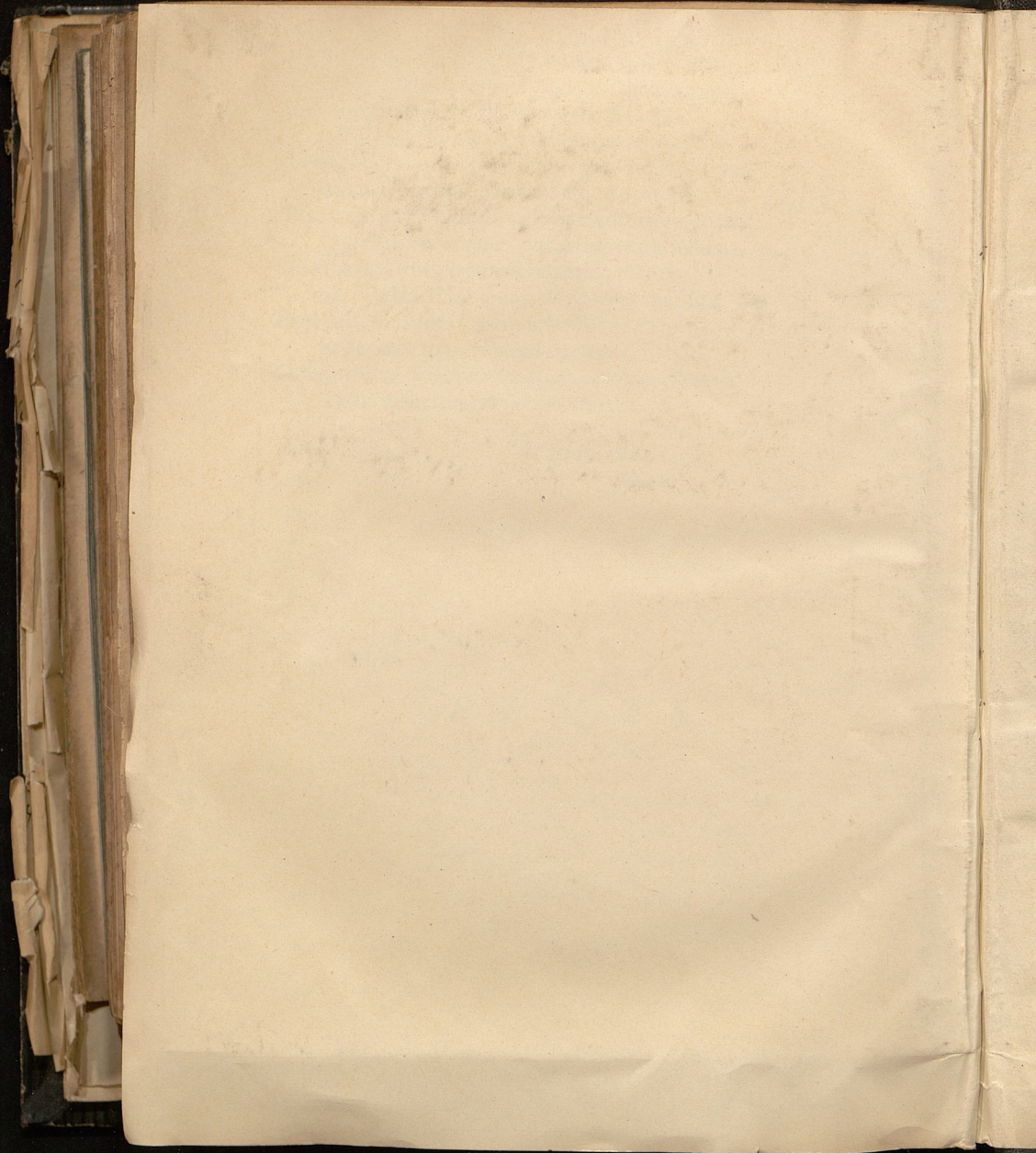
HYberno ut premitur ventis ac frigore planta,
Et florum in pratis gratia cuncta perit.
Tempore præfenti viridem induit arbor amictum,
Prægnantique novas fronte minatur opes.
Nunc redeunt flores, redeunt nunc gramina pratis,
Et gremium latis frugibus ornat ager.
Sic quoque, cum longas hyberno sidere noctes
Volvisti tabulas *fatidicæ Themidos*,
Nunc instat tempus, quo vis producere flores,
Ex quibus & fructus tempore percipies.
Det DEUS & vitam sano cum corporis usu,
Adsit perpetuò consiliisq; tuis,
Quò votum tandem valeas implere Parentum,
Majorum & laudes exsuperare tuis.

*Ita honoris causâ scribere & ex singulari
affectione optare debuit*

Ulricus Marbachius,
LL. Stud.

F I N I S.

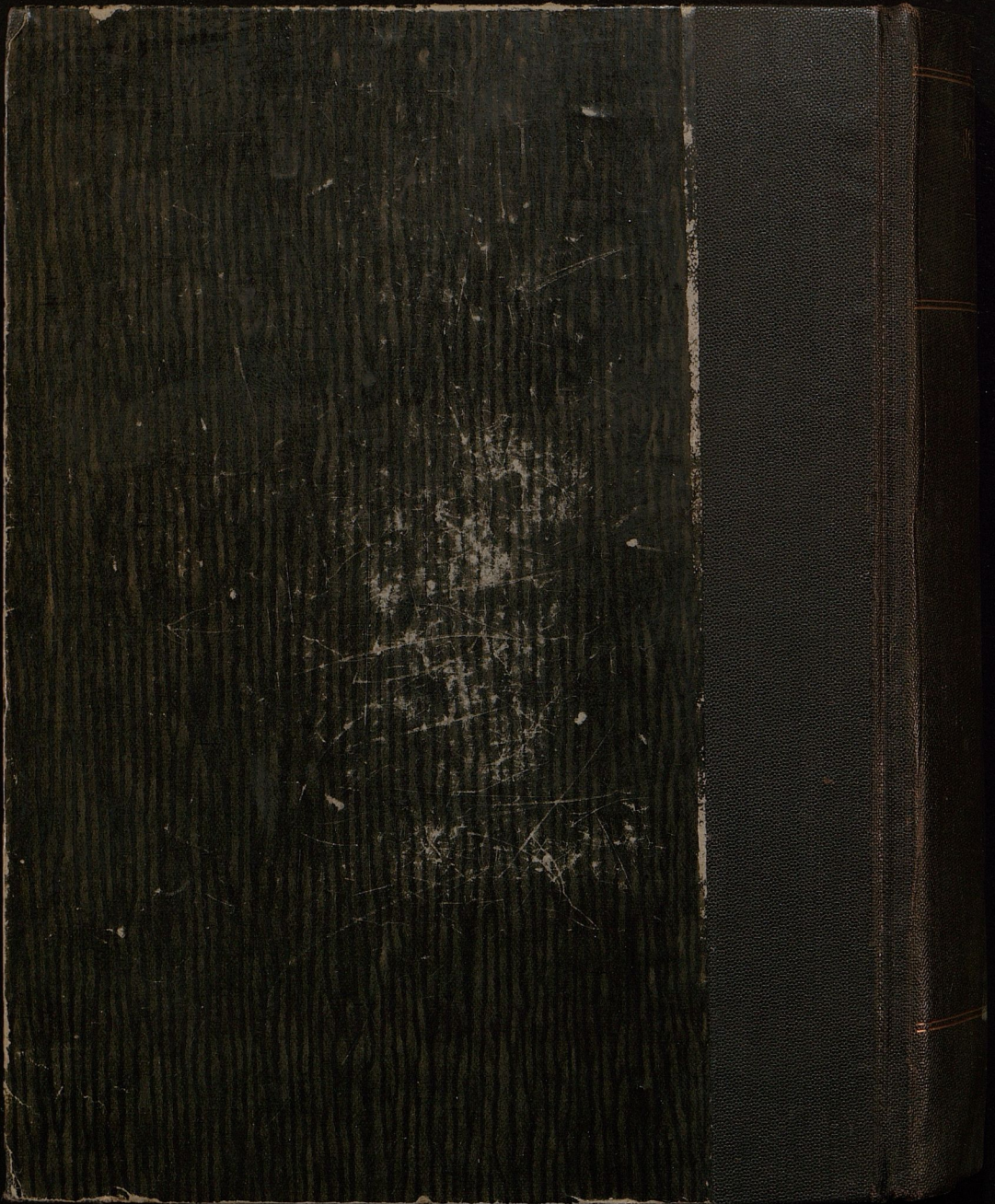

Strassberg, Diss., 1674-75

X2617022

VD 17

10

1.

34

1675/75

Q 519

Q. D. B. V.
QVÆSTIONES JURIS
MISCELLANÆAE,
Q V A S
ADSPIRANTE NUMINE
SUB PRÆSIDIO
VIRI

NOBILISSIMI, AMPLISSIMI,
CONSULTISSIMI ET EXCELLENTISSIMI

DNI. GERARDI von Stöffen/
JCi Celeberrimi, Pandectarum in Illustri Ar-
gentoratenſium Univerſitate Prof. Publ.

Facult Jur.p.t. DECANI Spectab.DNI.Patroni
 & Præceptoris ſui ſummo obſervan-
 tiæ & obſequii cultu æviternum
 proſequendi,

SOLENNI

*Eruditorum Exami-
 ni ſubmittit*

JEREMIAS Tromer/ Argentorat.
 Auth. & Reſp.

Ad diem 30. Menſ. April.
horis locoq; conſuetis.

ARGENTORATI,
Literis JOH. FRIDERICI SPOOR.

Anno M DC LXXV.

igit ex h
 unum
 ventur.
 d addit
 cepiffen
 g in L
 or. l. ſi
 ſentien.
 n. l. m. t
 ijuſtan
 non poſſ
 i quis. v
 ſ. l. per
 eſſer. l.
 d. l. G.
 Antece
 anno 149
 anno 6
 R. l. de
 ſutore E
 ſtanti
 ent. Et
 IV, & I
 ſtum e
 ſir. Con
 tentiæ
 um &
 nus ali
 ndr. Co
 ſcuit, i
 oriùs p
 agis fac
 ricam
 prapom
 ponat
 Job. Gu
 bleſtæ
 ordè eſt
 batam
 m ad b.
 a apud
 , uti
 tantò n
 us.
 ariam
 eſſites
 So